

Beste practice # 2

Een goede architectenselectie is mensenwerk

Architectendiensten Oostvaardersplassen Flevoland

Op 26 april maakte Staatsbosbeheer met gepaste trots het winnend ontwerp bekend van de ontwerpwedstrijd Natuuractiviteitencentrum Oostvaardersland. Staatsbosbeheer heeft deze prijsvraag uitgeschreven binnen de kaders van de Europese aanbestedingsregels en toont daarmee aan dat een Europese architectenselectie niet de vorm hoeft te krijgen van een afstandelijke papieren procedure van eisen en criteria waarin geen enkele ruimte is voor een redelijk gesprek tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Reden om projectleider Theo de Bruin van Staatsbosbeheer te vragen naar de bijzonderheden van deze prijsvraag.

Oostvaardersplassen Flevoland. Olaf Gipsier Architecten i.s.m. Vista Landscape and Urban Design en Arup Nederland

Hoe ziet Staatsbosbeheer haar cultureel opdrachtgeverschap?

"Als beheerder van veel natuur- en bosgebied in Nederland, hecht Staatsbosbeheer grote waarde aan een goede maatschappelijke ontsluiting voor de bezoekers. 'Gebouwen die er toe doen' passen in dit plaatje. Staatsbosbeheer streeft naar goede en krachtige architectuur. De meeste van onze gebouwen hebben een bescheiden omvang. Daarom werken wij bij architectenselecties doorgaans met (onderhandse) meervoudige opdrachten, zoals bij voorbeeld het districtskantoor te Ugchelen, dat in 2009 gewonnen werd door Kristinsson. Een opdracht van de omvang als het Natuuractiviteitencentrum Oostvaardersland heeft Staatsbosbeheer niet eerder vergeven. Dit centrum wordt de poort naar een uniek natuur- en recreatiegebied van 15.000 hectare. Hier worden Oostvaardersplassen, aangrenzende gebieden en Horsterwold met elkaar verbonden via het Oostvaarderswold dat in ontwikkeling is. Weergaloze natuur waar zeearenden broeden en kuddes grote hoefdieren in vrijheid grazen. Een gebied met een overweldigende vogelrijkdom, bekend tot ver over de landsgrenzen. Binnen kijken is buiten meer zien. Het centrum wordt een voorbeeld op het gebied van voorlichting en educatie. Een plek ook voor ontmoeten en uitwisselen van informatie en kennis, een natuurlijk beginpunt voor tal van activiteiten. Staatsbosbeheer verwacht 150.000 bezoekers per jaar."

Waarom een prijsvraag?

"Vanwege de omvang was een meervoudige opdracht geen optie: we moesten 'Europees.' Belangrijker nog, we wilden iets speciaals voor deze bijzondere opdracht. Staatsbosbeheer heeft geen goed beeld van de expertise in de markt, waardoor een reguliere aanbesteding niet geschikt was. Een prijsvraag was de gekte procedure om met een minimum aan voorwaarden de hoogste creativiteit in de markt te vinden."

Hoe heeft Staatsbosbeheer de prijsvraag voorbereid?

"In het verleden zijn wij benaderd door de Rijksbouwmeester om de architectonische kwaliteit van onze bezoekerscentra op de kaart te zetten. Het lag dus voor de hand om Atelier Rijksbouwmeester om advies te vragen. Het Atelier heeft veel ervaring met Europese procedures en architectenselecties op basis van kwaliteit. Het raadde ons een prijsvraag in twee rondes aan, een openbare ideeënprijsvraag gevolgd door een meervoudige opdracht. Voorafgaand aan de publicatie hebben we het wedstrijdreglement ter advies nog voorgelegd aan het Steunpunt Architectuuropdrachten & Ontwerpwedstrijden."

Veel opdrachtgevers kiezen voor een aanbesteding uit zekerheid. Was u niet bang dat een prijsvraag minder garantie biedt?

"Wij hechtten de meeste waarde aan het vinden van het beste idee dat de integratie van landschap, natuur en gebouw zo goed mogelijk invult. Dat is onze belangrijkste zekerheid. Financiële zekerheid vonden we minder belangrijk. Staatsbosbeheer is voldoende stevig om de financiële zekerheden gedurende de opdracht te bewaken. Bovendien vormen dergelijke zekerheden een onnodige barrière voor jong talent. Uiteraard hebben we wel enige zekerheden ingebouwd. Zo moet de winnaar bij gunning van de opdracht een passende beroepsverzekering overleggen en meewerken aan een BIBOB-beoordeling. Ook hebben we de bouwsom vastgelegd. Het beoordelingscriterium honorarium, dat uitsluitend meeweegt in geval van gelijke jurybeoordelingen, geeft aan dat honoraria redelijk moeten zijn."

Hoe hebt u het prijsvraagverloop ervaren?

"In één woord: overweldigend. De inzendingen overtroffen alle verwachtingen. Een deskundige jury heeft uit alle inzendingen vijf aansprekende ideeën gekozen. Daarna volgde een domper: door een kleine vormfout was één ontwerpteam onrecht uitgesloten van de beoordeling. Even leek de hele prijsvraag op losse schroeven te staan, maar met een herbeoordeling zijn we er toch uitgekomen. Daarna werden we al snel weer meegezogen in het denken van de ontwerpteam in de meervoudige opdracht, die hun ideeën uitwerkten in prachtige visies en structuurontwerpen."

De ruimte voor communicatie in uw procedure is opvallend.

"Een goede architectenselectie is mensenwerk. Staatsbosbeheer hecht grote waarde aan transparantie en een goede verstandhouding. Zij wil de mensen leren kennen met wie zij straks gaat samenwerken en andersom wil zij haar verwachtingen met de deelnemers delen, inclusief de onzekerheden en onduidelijkheden die daar aanhangen. Bovendien wil Staatsbosbeheer de prijsvraag aanwenden om een bijdrage te leveren aan het vakdebat hoe de relatie tussen landschap, natuur en architectuur vorm te geven. Daarom is communicatie onmisbaar."

Bent u tevreden met het resultaat van de prijsvraag?

"De vakjury heeft unaniem gekozen voor het ontwerp van Olaf Gipser; het winnend ontwerpteam bestaat hiernaast uit Vista Landscape and Urban Design en Arup. Eigenlijk waren alle vijf vervaardigde structuurontwerpen van zeer grote kwaliteit. De uitslag was voor ons een totale verrassing. We hebben een potentieel aan creativiteit gevonden in de markt, die wij waarschijnlijk zonder de prijsvraag niet gevonden hadden. Het bevestigt het belang om als publieke opdrachtgever voorbij de 'eigen lijstjes' te kijken."

Heeft de prijsvraag nieuwe inzichten opgeleverd?

"Als opdrachtgever moet je goed nadenken over de vraag *wat* je wilt, en *hoe* je het wilt. Zorg ervoor dat je de juiste vraag aan de juiste architecten stelt waardoor je een maximaal potentieel aan creativiteit in de markt vindt. Als maatschappelijke organisatie heb je een verantwoordelijkheid om niet uitsluitend de gangbare paden te betreden, maar ook jong talent een kans te geven."

Europese prijsvraag met voorselectie Ontwerp Natuuractiviteitencentrum Oostvaardersland

Opdrachtgever: Staatsbosbeheer

Gunning: Olaf Gipser Architecten ism Vista Landscape and Urban Design en Arup Netherlands, 2010

juni 2010

Informatie

Het [Steunpunt Architectenopdrachten & Ontwerpwedstrijden](#) van [Architectuur Lokaal](#) is de onafhankelijke, niet-commerciële helpdesk voor uitschrijvers van aanbestedingen en prijsvragen in Nederland.

Het Steunpunt draagt bij aan professionalisering van het opdrachtgeverschap en aan een gezonde bouwcultuur in Nederland.

Om opdrachtgevers behulpzaam te zijn bij het opstellen van een goede (Europese) aanbestedingsprocedure voor architectuuropdrachten is [KOMPAS](#) ontwikkeld, een digitale, kosteloze standaard die voor alle partijen de nodige vereenvoudiging en transparantie biedt.

De digitale statistiekmodule [SESAM](#) biedt inzicht in de praktijk van het aanbesteden in Nederland.